

Благодійність
очима українців

Дослідження проводилось Українським центром
вивчення громадської думки «Соціоінформ»
на замовлення Zagoriy Foundation впродовж
червня-серпня 2019 року

Перед Вами – аналітика сфери благодійності в Україні, яка дає розуміння ключових трендів у галузі, розкриває її проблеми і вказує на точки потенційного росту. Результати дослідження допомагають з'ясувати, яким є ставлення українців до благодійності загалом і благодійних фондів зокрема, та які благодійні практики сьогодні користуються найбільшою популярністю. Ви дізнаєтесь, що мотивує українців допомагати іншим і які бар'єри є основними у долученні до благодійності, хто найбільше потребує допомоги в Україні, кому і яким способом її найчастіше надають. Дослідження допоможе представникам благодійних організацій зрозуміти, яким чином удосконалити свою діяльність і здобути більше довіри й підтримки задля якісних змін в культурі благодійництва в Україні.

Благодійність в Україні: **що знаєте про неї Ви?**

Виразно **масового характеру благодійність в Україні набула у 2014 році**, довівши здатність людей підтримувати і фінансувати **як точкові ініціативи, так і макро-проекти**. Тоді ж суспільство продемонструвало спроможність стрімко розгорнути організаційну складову – мережу волонтерів і благодійних організацій, нетривіальну логістику допомоги і взаємодії між її надавачами.

Незважаючи на згасання інтенсивності допомоги військовим і переселенцям з Криму та Донбасу,

благодійність залишається в тренді.

Впродовж останнього року

~60%

українців допомагали іншим людям матеріально чи нематеріально.

Проявляється **спрощене розуміння українцями благодійності**: найчастіше допомогу надають грошима, одягом, їжею. Лише кожен десятий зазначив, що допомагав послугами чи роботою, але слід врахувати: люди не завжди трактують таку допомогу як благодійність.

Спосіб здійснення благодійності

% від тих, хто виступав благодійниками (N = 1198)

Життєву необхідність благодійності в Україні відзначають 61% респондентів,

а важливість — усі 90%.

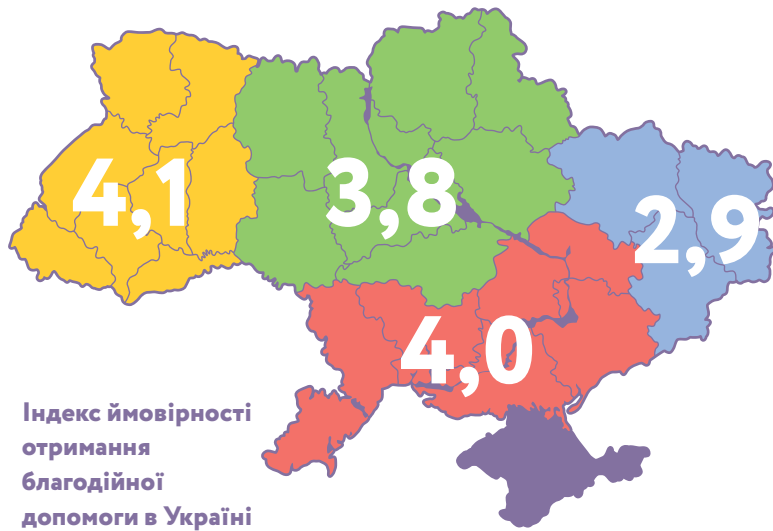
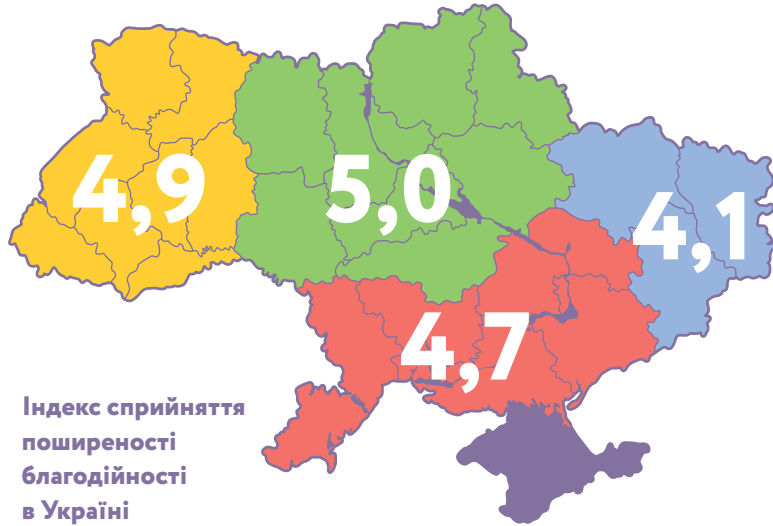
При цьому поширеність благодійності оцінено посередньо. Українці **скептично оцінюють власні шанси** на отримання благодійної допомоги у разі виникнення потреби: більшість вважає, що швидше за все не зможе її отримати.

Тільки 15% опитаних вважають, що у разі виникнення необхідності у значній благодійній допомозі, вони її отримають (з них 5% цілком впевнені в цьому); 26% — вагаються; 59% вважають, що у разі виникнення потреби, не отримають допомогу.

Індекси (середні) оцінки благодійності

за 10-бальною шкалою, де 1 – дуже низька оцінка, а 10 дуже висока оцінка

Українці активно займаються **ситуативною благодійністю на побутовому рівні:**

переважаючи більшість декларує фінансові, матеріальні пожертви і/або волонтерські послуги на регулярній основі.

Сьогодні в Україні **домінують пасивні форми благодійної допомоги** – матеріальні та фінансові пожертви, з явною перевагою останніх. Впродовж останнього року

фінансову допомогу потребуючим надавав кожен другий українець.

Середня сума фінансової пожертви становить 208 грн/квартал

з розрахунку на одного дорослого українця, або 470 грн/квартал з розрахунку на одного благодійника.

Існує потенціал підвищення благодійних пожертв

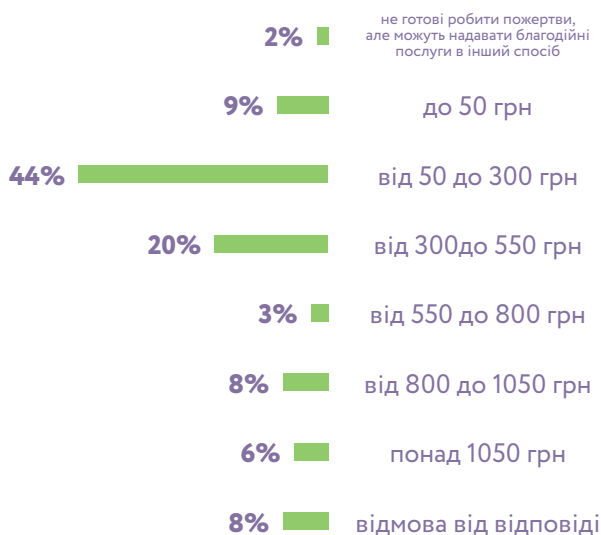
≈30%

(з 208 грн до 313 грн/квартал з однієї особи) за рахунок тих, хто наразі не готовий допомагати з огляду на недовіру.

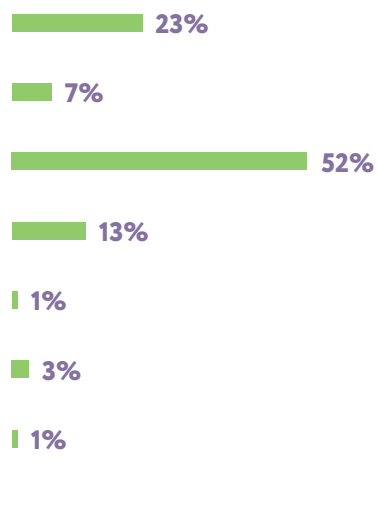

Сума пожертви за останні 3 місяці

% тих, хто сказав «Так»

Сума пожертви за 3 місяці у разі певності, що гроші підуть на добру справу

Практики благодійності українців мають **чітку соціально-демографічну специфіку**. Фінансову допомогу частіше надають жителі західних областей, а майнову — східних.

- ✗ фінансову допомогу впродовж останнього року надавали: 95% благодійників з західних областей, 89% — з центральних, 81% — зі східних, 84% — з південних.
- ✗ майнову допомогу (їжа, одяг, ліки) впродовж останнього року надавали: 56% благодійників зі східних областей, 45% — з центральних і південних, 27% — з західних.

Жінки долучаються до благодійних практик частіше ніж чоловіки.

30% опитаних жінок і 18% чоловіків надавали майнову допомогу впродовж останнього року.

Фінансову допомогу респонденти обох статей надавали рівною мірою.

Соціально-демографічний **портрет особи, залученої до благодійних практик**, співпадає із портретами громадських активістів — це молоді особи з високим рівнем освіти і прибутку, які живуть у містах. Найчастіше для них благодійність є особливим типом поведінки, що базується на цінностях.

Серед людей з вищою освітою благодійників 69%, з середньою спеціальною — 61%, з середньою — 44%. Частка благодійників серед найбільш необхідних респондентів — 45%, серед найзаможніших — 78%.

У мотивації долучення до благодійних практик майже рівною мірою співіснують
емоційні
та раціональні фактори.

Мотиви здійснення благодійних вчинків

- Як думаєте, чому українці займаються благодійністю?
- Чому Ви займаєтесь благодійністю?

У невеликих населених пунктах (особливо у сільській місцевості) благодійність набула **ознак системи колективного захисту**: у разі виникнення гострої потреби допомогу акумулюють і передають постраждалим навіть без запиту з їхнього боку.

ТОП-сфери здійснення благодійних практик українців протягом останнього року

Крім того, зрідка було згадано такі сфери як: люди з ВІЛ/СНІД; особи з алко-/нарко- чи іншими залежностями; колишні ув'язнені; спорт.

Українці вважають, що зараз благодійність в країні сконцентрована на сфері охорони здоров'я та підтримці армії. До пріоритетів розвитку галузі відносять соціальний захист, і **витісняють на периферію розвиток територіальних громад, культуру, мистецтво, релігію, спорт, науку.**

Сфери поширення благодійності Сфери, які варто підтримати благодійністю

можна було обрати до 3-ох відповідей

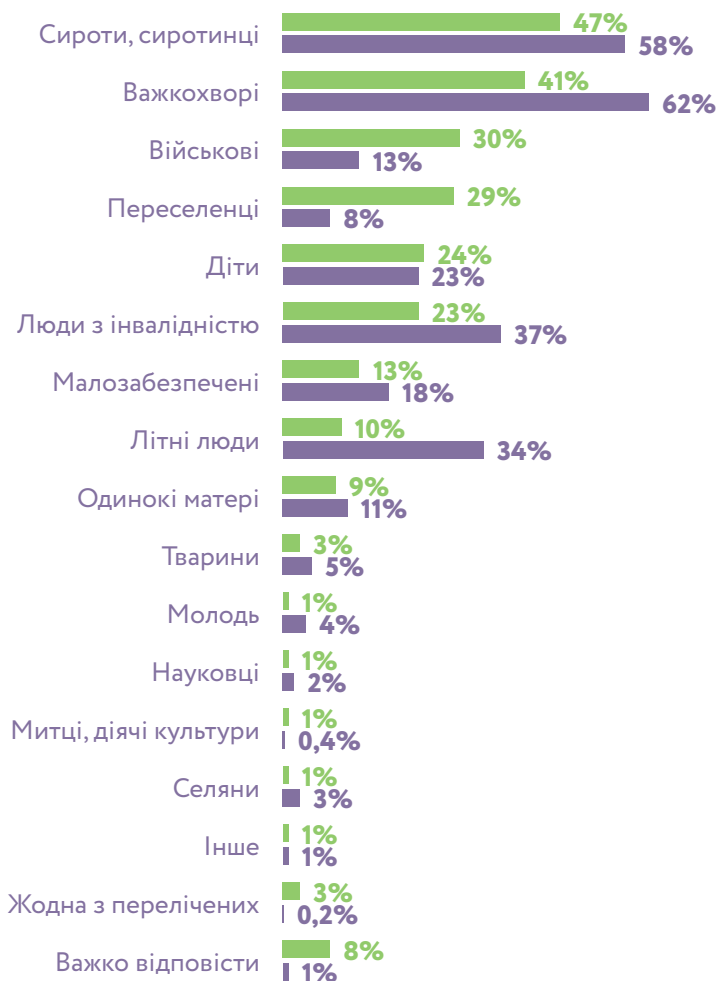

Ієрархія соціальних груп, які, на думку українців...

...найчастіше отримують благодійну допомогу

...найбільше потребують благодійної допомоги

можна було обрати до 3-ох відповідей

Групами, що найбільше потребують допомоги, респонденти вважають: **важкохворих, сиріт, людей з інвалідністю, літніх людей, дітей**. Не вартими допомоги респонденти називають людей з різного роду залежностями і тих, хто здатний самотійно заробити. При цьому частина українців переконані, що стигматизованих груп бути не повинно і кожна людина може розраховувати на допомогу хоча б у нематеріальній формі.

Виявилось, що **термін «благодійність» у респондентів має досить розмите визначення** і найчастіше асоціюється з допомогою. Водночас домінує розуміння благодійності як реакції на неспроможність держави надати допомогу у сферах медицини і соціального захисту.

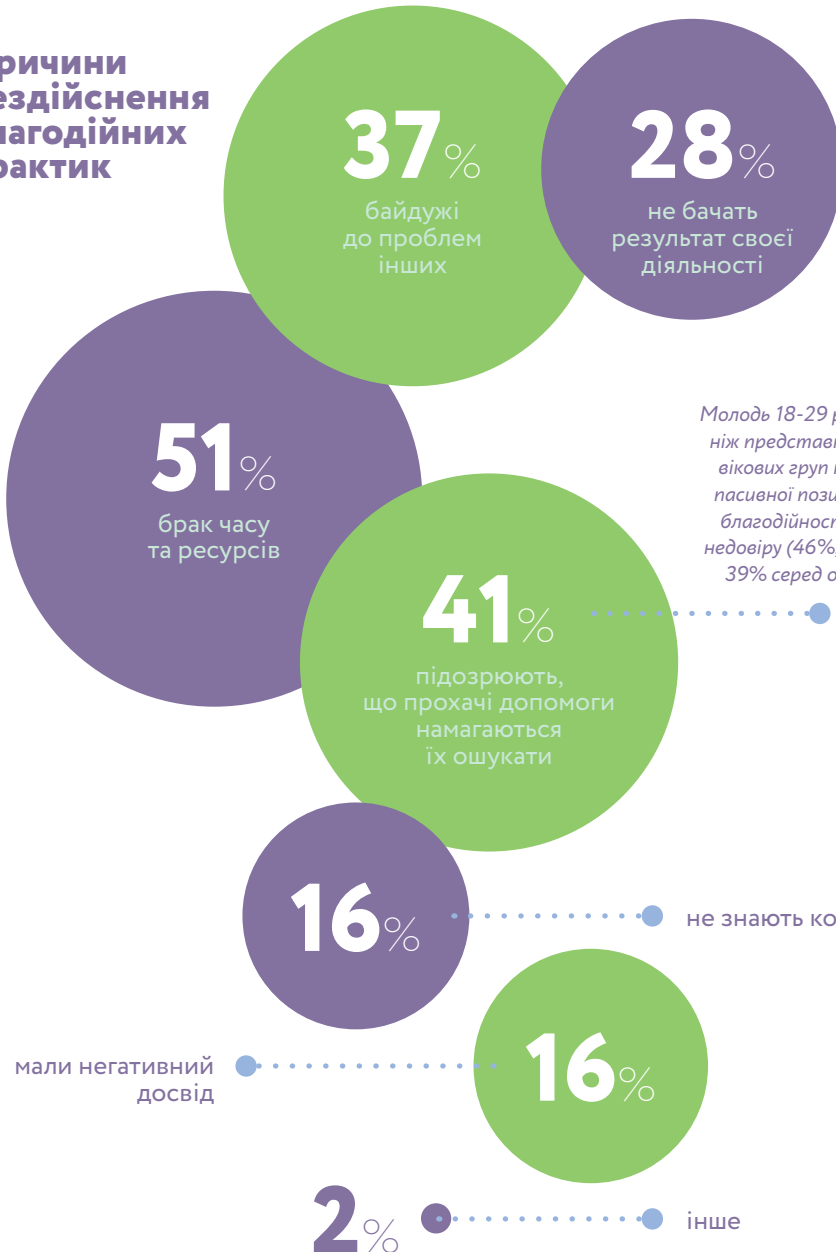
Респонденти розмежовують поняття благодійності, спонсорства, волонтерства, меценатства, і визнають їх усіх потрібними і важливими. До невід'ємних атрибутів благодійності відносять:

**безкорисливість,
анонімність
і добровільність.**

Основними причинами уникнення благодійних практик є:

- ✗ брак часу і ресурсів
- ✗ недовіра
- ✗ байдужість

Причини нездійснення благодійних практик

На даному етапі сфері благодійності **бракує інституційності**: благодійні внески та проекти здебільшого носять ситуативний характер і є відповіддю на актуальні виклики громади чи суспільства загалом.

Групові дискусії дозволили виявити колективні низові практики благодійності: самоорганізовані групи допомоги (переважно через соціальні мережі), школи (активно залучені до локальної благодійності), у сільській місцевості — форми сусідської взаємодопомоги. У селах та малих містечках саме вони можуть стати основою для розбудови нової культури благодійництва.

Попри визнання респондентами корисності інституціоналізації благодійної сфери, наразі спостерігається певна **недовіра і критика благодійних фондів та ініціатив**.

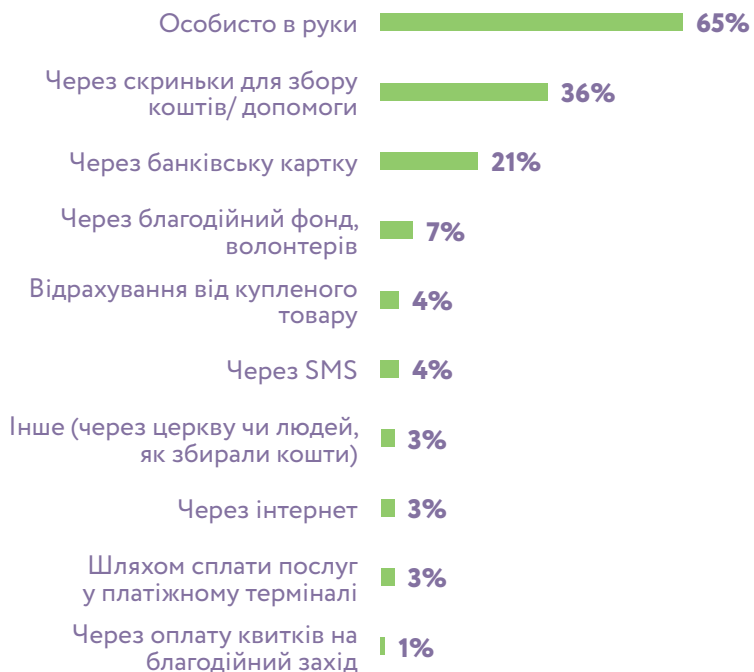
На оцінку діяльності благодійних фондів також впливає домінуюче сприйняття респондентами благодійності як несистемної матеріальної допомоги на побутовому рівні:

від благодійних фондів очікують «рибки» для населення, а не спроб дати йому «вудку».

Домінуючими проявами благодійності залишаються **низові практики людина-до-людини**, без переходу у сферу громадського активізму чи інституціоналізованих мереж. **Основними способами надання фінансової допомоги** є особиста передача в руки, перерахування на банківську картку чи внесок до благодійної скриньки. **Через благодійні фонди передавали кошти лише 7% благодійників**, тобто близько 3% українців. Така поведінка зумовлена низьким рівнем суспільної довіри та поінформованості щодо діяльності благодійних організацій.

Способи надання фінансової допомоги

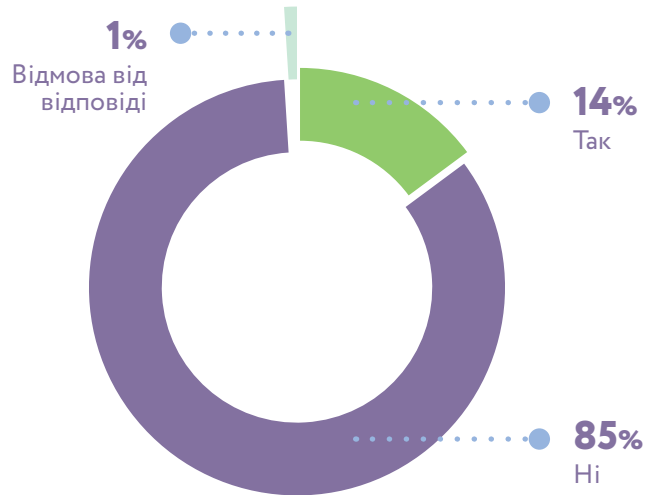
% від тих, хто робив пожертви (N = 1059)

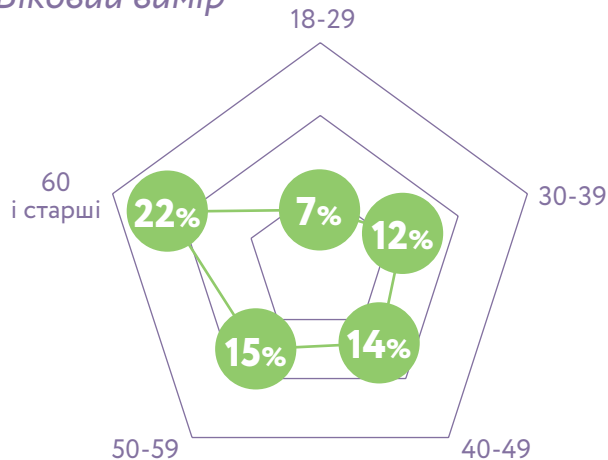
Потреба звернення по допомогу виникала у 14% опитаних,

а фактично звернулися по допомогу 8,9% респондентів. Розрив пояснюється зневірою у можливості отримати допомогу, нестачею інформації про те, куди можна звернутись, та неготовністю просити про підтримку.

Чи виникала у Вас потреба звертатися за благодійною допомогою протягом останніх 3-ох років?

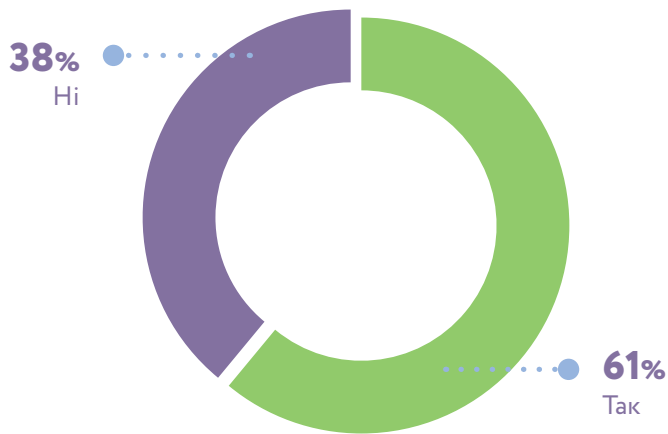

Віковий вимір

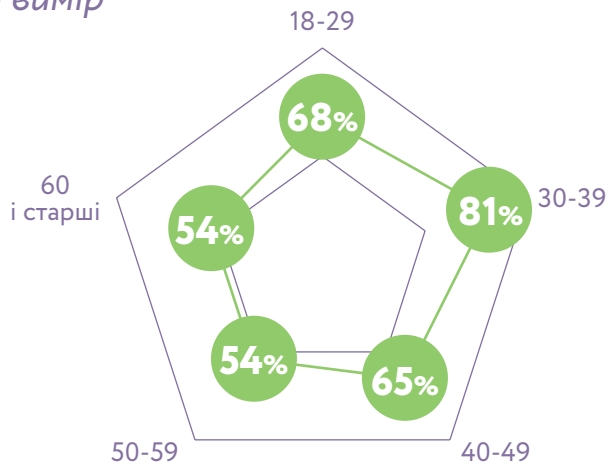

Чи звертались Ви за допомогою протягом останніх 3-ох років?

% серед тих, хто потребував допомоги N=289

Віковий вимір

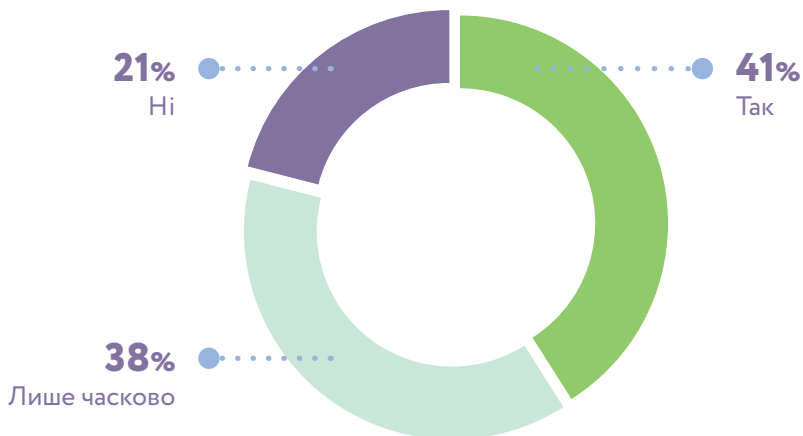
Потреба у наданні допомоги частіше виникала у літніх осіб, малоосвічених, малозабезпечених, мешканців сходу і півдня країни. Соціально-демографічний портрет тих, хто все ж звернувся по допомогу, є іншим: переважали мешканці центру і півдня, молодь і жінки.

Серед тих, хто потребував допомоги, звернулись за нею:

- ✗ у центрі – 68%, на півдні – 67%, на заході – 55%, на сході – 49%
- ✗ особи віком 18-29 рр. – 68%, 0-39 рр. – 81%, 40-49 рр. – 65%, 50-59 рр. – 54%, 60+ рр. – 54%

Чи вдалося Вам отримати допомогу в необхідному обсязі?

% серед тих, хто звертався по допомогу N=177

Особи, що потребують допомоги, звертаються переважно до близького кола: рідних, сусідів, колег. Такі відповіді цілком корелюють з позицією, в якій **головним благодійником в Україні вважають населення**. Лише кожен п'ятий, хто шукав допомоги, звертався у благодійні організації: 82% потребували коштів на лікування, 9% — засобів на започаткування/підтримку соціального проекту, 6% — допомоги їжею, одягом, речима, 3% — просили кошти на навчання.

До кого Ви звертались по допомогу?

% серед тих, хто звертався по допомогу N=177

Натомість потенційною точкою звернення після звичайних людей респонденти називають благодійні фонди. Вочевидь **за умови більшої доступності, прозорості та відкритості, саме фонди були б найбільш комфортним благодійником для потребуючих.**

Українці схильні застосовувати різні стратегії:

- ✘ для вирішення проблем громади «точками звернення» найчастіше є соціальні мережі, місцевий бізнес і політики;
- ✘ для індивідуальних проблем — сім'я і найближче оточення,
- ✘ для більш індивідуальних потреб — церква.

Останніми за пріоритетністю звернень є бізнес, громадські організації та політики (депутати).

- ✘ Бізнес і політики мають негативну конотацію через стійке асоціювання їхніх благодійних проектів з корисливими мотивами відмивання коштів чи піару.
- ✘ Громадські організації асоціюються з наданням консультативних форм допомоги, які часто не зараховуються населенням до сфери благодійництва, а також з грантоїдством.

Мешканці західних областей більш схильні звертатися до звичайних людей і церкви, а східних — до фондів і найменше до звичайних людей.

- ✗ звернення до звичайних людей: захід — 49%, центр — 49%, південь — 44%, схід — 23%
- ✗ звернення до церкви: захід — 22%, центр — 12%, південь — 9%, схід — 7%
- ✗ звернення до благодійних фондів: захід — 25%, центр — 38%, південь — 41%, схід — 30%

Найчастіше надають допомогу До кого б звернулись за допомогою

Ключовою перевагою фондів українці вважають те, що вони фінансують масштабні коштовні проекти.

Збірний імідж благодійних фондів є радше негативним, ніж позитивним. Респонденти вагаються, чи справді благодійні фонди надають допомогу на постійній основі, відкриті до співпраці з громадськістю і розуміють потреби суспільства. Їм часто приписують те, що вони формують клас залежних від допомоги осіб чи груп, не вирішуючи соціальних проблем.

Простежуються негативні акценти на роботі фондів:

- ✗ критика за витрати коштів на утримання інфраструктури та персоналу
- ✗ згадки про гучні скандали довкола зловживань пожертвами
- ✗ звинувачення у створенні фондів заради оптимізації податків
- ✗ підозра у корисливості, роботі на імідж, залученні виборчих голосів.

Українці не ознайомлені з дослідницькими, організаційними та фінансовими активностями, які здійснюють благодійні фонди.

Серед найважливіших факторів, які формують відчуття довіри до благодійних фондів, називають:

- ✗ авторитет (величина та репутація)
- ✗ термін роботи
- ✗ активність
- ✗ поінформованість респондентів про результати діяльності
- ✗ наявність відкритої звітності

Найвищим рівнем довіри в Україні користуються міжнародні благодійні фонди.

Довіра до них є посередньою: їм «як довіряють, так і не довіряють». Таке ж ставлення притаманне іншим типам фондів: створеним діаспорою, громадськими ініціативами, національним, місцевим, іменним. Тим фондам, які створені бізнесом і політиками, респонденти швидше не довіряють.

Середнє значення довіри

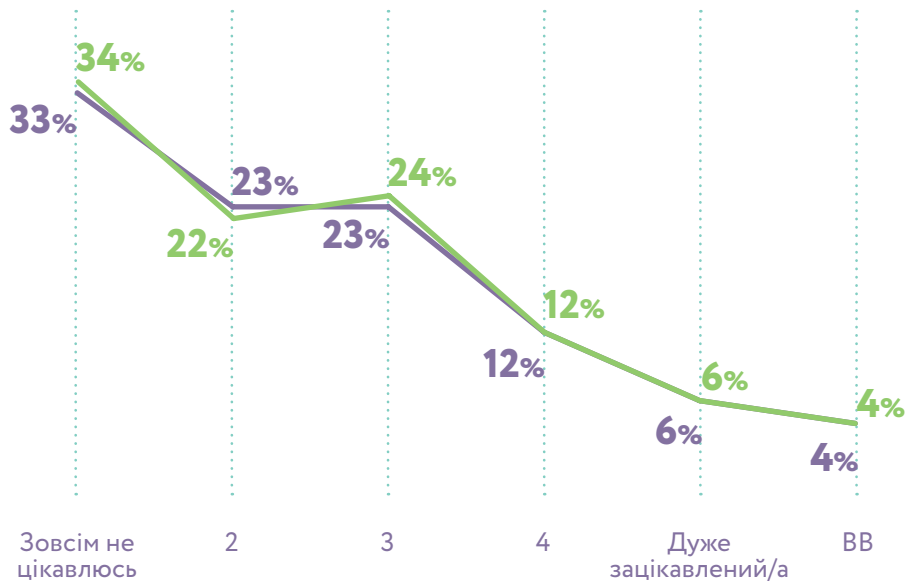
за 5-бальною шкалою,
де 1 – Зовсім не довіряю, а 5 – Цілком довіряю

3,33	Міжнародні БФ	2,92	БФ, які є іменними фондами
3,18	БФ, які створила діаспора	2,90	Місцеві БФ
3,17	БФ, які виникли як громадська ініціатива	2,52	БФ, які створив бізнес
2,94	Загальноукраїнські БФ	2,19	БФ, які створили політики

Зацікавленість населення діяльністю благодійних фондів — нижче середнього.

2,31 загальний індекс зацікавлення благодійними фондами в Україні

● зацікавленість БФ у місті респондента ● в Україні загалом

Більшість українців дізнаються про діяльність благодійних фондів з загальнонаціонального телебачення (у великих містах — 33%, інші населені пункти — 40-47%). Частково це пов'язано з тим, що низка фондів фінансується представниками великого бізнесу, які є власниками національних телеканалів: останні активно висвітлюють роботу іменних фондів з метою формування позитивного іміджу своїх засновників.

З яких джерел Ви переважно дізнаєтесь про діяльність благодійних фондів?

З яких джерел Ви б хотіли дізнаватись про діяльність благодійних фондів?

Найчастіше **респонденти чули про ініціативи:**
Фонду Ріната Ахметова,
Фонду Віктора Пінчука,
Міжнародного благодійного фонду «Карітас України»,
благодійного фонду «Таблеточки»,
Міжнародного фонду «Відродження».

Які з перерахованих благодійних фондів Ви знаєте?

(з підказкою із запропонованого списку благодійників)

Довіра до благодійних фондів і культура благодійництва в Україні:

ЯК ДОСЯГТИ ЯКІСНИХ ЗМІН?

Респонденти радять:

Запроваджувати освітні програми і співпрацю зі школами:

популяризувати різні форми благодійності, підвищувати рівень грамотності щодо можливих благодійних практик і співпраці з профільними фондами.

Працювати над подоланням недовіри:

долати вакуум інформації і підзвітності, поширювану інформацію робити більш доступною і зручною, систему фінансування і отримання допомоги – прозорими й постійно оновлюваними.

Формувати активну комунікаційну позицію:

- ✗ використовувати різні тактики інформування залежно від цільової аудиторії;
- ✗ ознайомлювати з важливими соціальними проблемами і можливими способами їх вирішення;
- ✗ демонструвати досягнення і результати діяльності;
- ✗ підтримувати зворотній зв'язок з отримувачами допомоги.

Шукати локальних лідерів,

які користуються довірою і візьмуть на себе роботу з активізації населення, творення соціальних мереж взаємодопомоги.

Роз'яснювати переваги інституціоналізованої благодійності, адже це:

- ✗ гарантує прозорість,
- ✗ дозволяє більш ретельно визначити групи пріоритетних бенефіціарів та їх потреби,
- ✗ сприяє реалізації масштабних проєктів,
- ✗ гарантує максимально ефективне цільове використання коштів.

Що може зміцнити Вашу довіру до благодійних фондів?

початок гістограми

продовження гістограми

Як стимулювати благодійність і **популяризувати діяльність благодійних фондів?**

**Активно
використовувати
потенціал
волонтерства,**

а не лише прохання надати
матеріальний/фінансовий ресурс.

**Експериментувати
з цікавими,
емоційно
привабливими
формами
залучення коштів:**

аукціонами, балами,
марафонами, флешмобами.

**Ініціювати
креативні
і доступні форми
допомоги,**

які, — крім практичної
користі, — формують
культуру благодійності
і усвідомлення того,
що навіть прості речі
та невеликі кроки
можуть творити якісні
суспільні зміни.

Запроваджувати програми з популяризації благодійності у школах та ЗМІ:

- ✗ *підкреслювати переваги для суспільства від благодійних ініціатив (зростання рівня соціальної відповідальності, захищеність кожного члена суспільства, зростання згуртованості);*
- ✗ *широко висвітлювати у ЗМІ успішні кейси зі сфери благодійності.*

Залучати людські та фінансові ресурси через наявні соціальні мікрооб'єднання активістів:

адже вони мають досвід вирішення проблем громад, їх представники здатні мобілізувати ресурс і часто мають високий авторитет, який автоматично пошириться на репутацію фонду.

Надавати фахову підтримку активним об'єднанням, які

прагнуть працювати у сфері благодійності.

Вдосконалення роботи благодійних фондів: **на що слід звертати увагу?**

Інформувати населення про механізми й етапи роботи фонду:

- ✗ *висвітлювати всі види діяльності, які виконуються для ефективного надання цільової допомоги;*
- ✗ *чітко роз'яснювати підстави і форми звернення за допомогою;*
- ✗ *оголошувати терміни надання відповіді на запити про допомогу;*
- ✗ *звітувати про виконані ініціативи – створюючи тим самим можливість для благодійників розділити успіх справи;*
- ✗ *вести відкриту фінансову звітність;*
- ✗ *бути відкритими для громадського контролю.*

Відкрито пояснювати **переваги співпраці з фондами і суть їх посередництва** для надання благодійної допомоги.

Завжди залишатись «на слуху» —

назва фонду повинна спонтанно приходити на думку в разі виникнення проблеми. Задля цього варто:

- ✗ *зберігати високу активність в інформаційному просторі (соціальних мережах, традиційних ЗМІ, на міських заходах);*
- ✗ *постійно оновлювати інформацію про поточні ініціативи, потреби, труднощі, перемоги;*
- ✗ *ставати ближчими і зрозумілішими — успіхам і невдачам фонду мають співпереживати.*

Чітко окреслювати потреби і цілі в рамках конкретної ініціативи.

З цією метою потрібно:

- ✗ комунікувати і співпрацювати з органами влади, експертною спільнотою, громадою, щоб визначити пріоритетні проблеми і способи їх вирішення;
- ✗ включатись в обговорення локальних чи ширших соціальних проблем, що сприятиме залученню до діалогу нової аудиторії, появі нових ідей, пропозицій співпраці.

Залучати додатковий

ресурс: наприклад, просити волонтерів допомогти роботою (організація концерту, ярмарку, благоустрій території), а громаду — віддячити волонтерам.

Методологія дослідження: **ЯК ВСЕ ВІДБУВАЛОСЬ?**

Для вивчення сфери благодійності в Україні
поєднано 2 методи дослідження:

якісне

- × фокус-групові дискусії
- × вибірка: 10 фокус-груп по 8 осіб
- × квоти: регіон, тип населеного пункту, гендер
- × тривалість: 2 години

тривалість дослідження:
05.06.2019 – 10.06.2019

кількісне

помилка репрезентивності +/- 2,2%

- × загальнонаціональне анкетне опитування
- × вибірка: 2 000 осіб
- × тип вибірки: репрезентативна квотна пропорційна
- × квоти: регіон, тип населеного пункту, гендер, вік
- × метод: особисте інтерв'ю
- × техніка: офлайн анкета із закритими і відкритими запитаннями

тривалість дослідження: 25.07.2019 – 08.08.2019

Здійснення аналітики відбувалось в такій послідовності:

на I етапі проводився цикл фокус-груп, що дозволило:

- ✗ ідентифікувати, як українці розуміють благодійність;
- ✗ виявити ставлення до благодійності загалом і до благодійних фондів, зокрема;
- ✗ дослідити мотиви і бар'єри на шляху здійснення благодійної діяльності;
- ✗ розглянути чинники, що спонукають українців активніше долучатись до благодійних практик.

На основі відповідей учасників фокус-груп було розроблено анкету для кількісного опитування. Реалізація фокус-групових дискусій дозволила глибше вивчити сферу благодійності та виявити кейси, що переважають у повсякденному житті людей, формують їх звички й усталені моделі поведінки.

на II етапі відбулось загальнонаціональне анкетне опитування, результати якого дали змогу розглянути регіональні та соціально-демографічні особливості функціонування сфери благодійності в країні.

Соціально-демографічний портрет респондентів

*учасників кількісного дослідження

Гендер

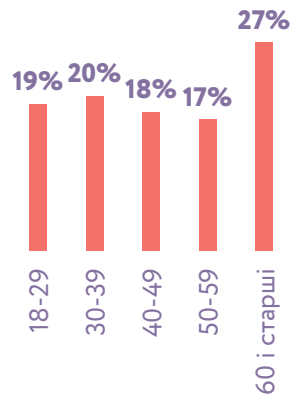

46%

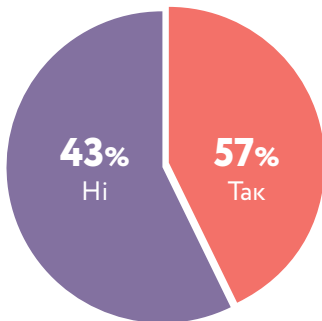

54%

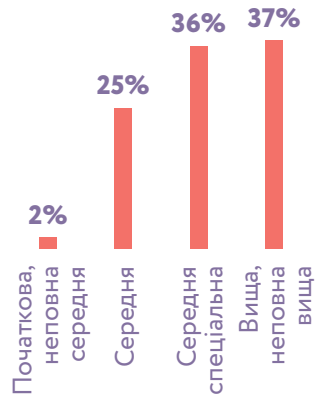
Вік

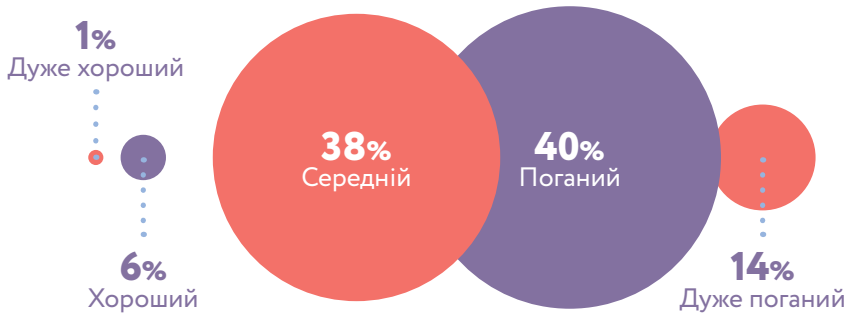
Зайнятість

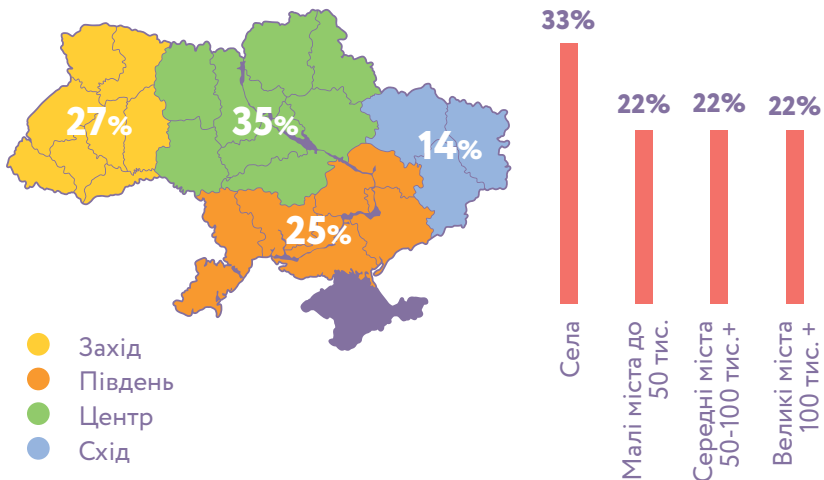
Освіта

Матеріальний стан

Населені пункти

провулок Рильський 6, Київ
+38 068 685 64 91

info@zagoriy.foundation

facebook

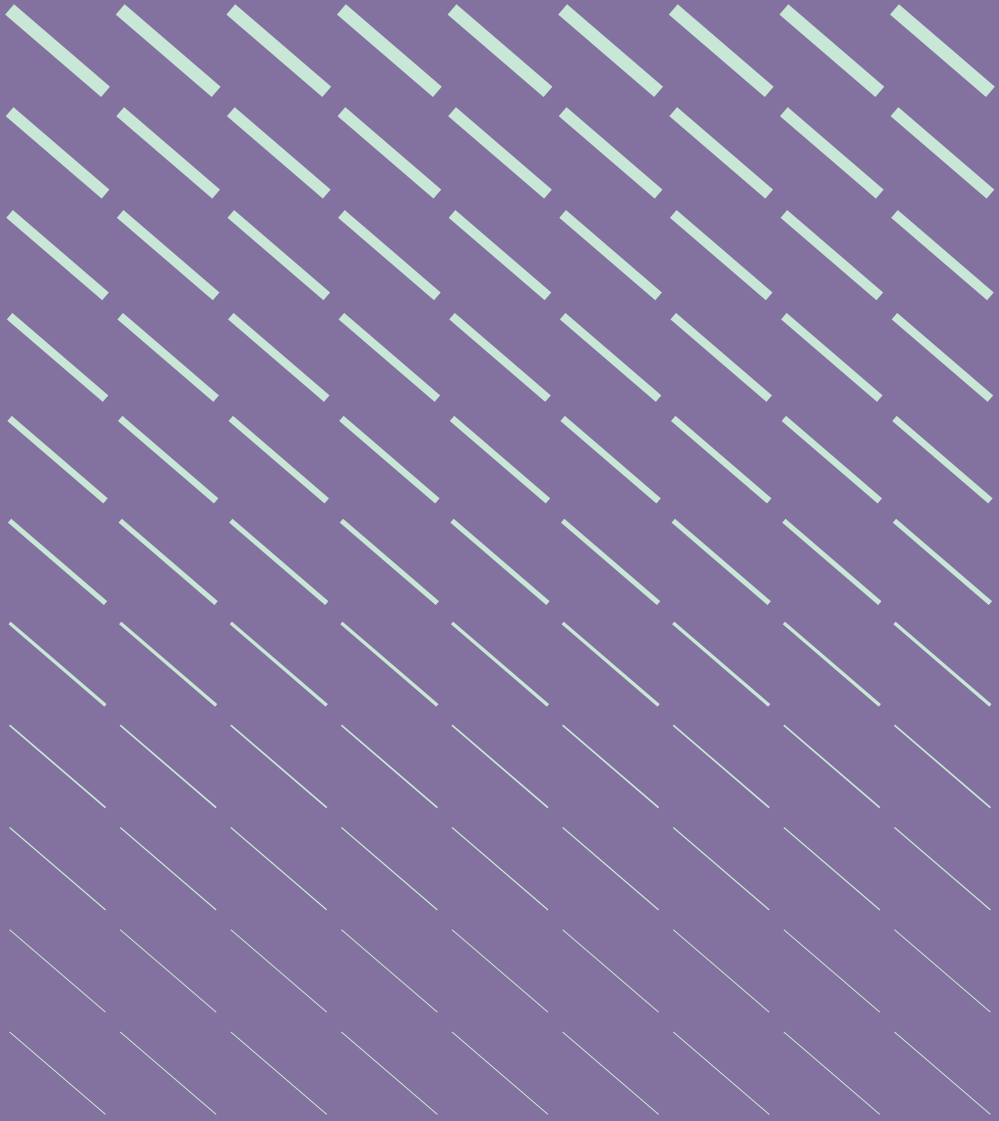
www.fb.com/zagoriyfoundation

instagram

www.instagram.com/zagoriy.foundation

<https://zagoriy.foundation>

zagoriy
foundation